

ABONAMENTUL:
Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „
Pentru România și străinătate:
Pe un an . . . 40.— franci.
Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACȚIA

și ADMINISTRȚIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a
INSERTIUNILE
se primesc la admini-
strație.
Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

Un adevărat erou.

† Căpitan de inf. Valeriu Moga.

(Mort în 10 Martie 1915.)

Zilele trecute s'a putut ceti în ziare știri care drapelul regimentului de infanterie Nr. 85 a fost împodobit cu *medalia de aur* pentru vitejie. Distincția aceasta rară s'a făcut la ordinul monarhului. Ea va fi pentru vecii vecilor o dovadă neperitoare că, cu toată învâlmășala grozavă a acestui războiu colosal acest regiment a prestat fapte de eroism, care l'au ridicat și l'au scos la iveală din valurile agitate ale oceanului de săfârșiri aproape supraomenești. Dacă n'am ști că acest regiment își recrutează mai bine de 3/4 din feciorii săi dintre frații noștri din Maramurăș ne-am avânta la aprecieri glorioase.

Datoria de cronicari ne impune însă să eternizăm numele tuturor acelor fii ai neamului român, cari într'un fel ori altul s'au distins pe câmpul de luptă, pe câmpul de onoare militară. Am cetit și vom mai ceti încă multe fapte frumoase săvârșite de soldați români. Cu greu se va mai afla însă un al doilea erou care în împrejurări similare să ducă concepția onoarei militare până la acel grad de înălțime morală peste care nu mai este decât un fir semnat cu negru — firul morții. Căci oricum, între împlinirea datoriei față de patrie și între jertfirea de sine este o deosebire, care pe cât e de subtilă pe atât

este de grea în consecințele finale. Cazul garnizoanei din Przemyśl e o probă pentru așezarea aceasta. Garnizoana și-a împlinit datoria față de patrie până la ultima posibilitate, dar după aceasta s'a întors și si-a împlinit datoria și față de viețile atâtor cetățeni bravi și credincioși, salvând totodată de mizerie atâtea zeci de mii de mame și copii.

Căpitanul *Valeriu Moga*, originar din Săsciori, lângă Sebeșul sasesc, aparținea de mulți ani regimentului 85 de infanterie și era considerat de colegi și superiori ca unul dintre cei mai bravi și mai buni ofițeri ai armatei comune. La mobilizare a fost trimis în Galizia și la primele ciocniri cu dușmanul a dovedit deosebite aptitudini militare. Compania comandată de dânsul a cucerit repede laurii gloriei pentru regimentul 85. Căpitanul Moga era totdeauna în fruntea feciorilor, și norocul părea a-l favoriza. Din multe lupte a ieșit învingător și sănătos. Un glonte însă tot îl nimeri odată și căpitanul viteaz a fost silit să petreacă câteva săptămâni în inactivitate. Timpul acesta a fost un supliciu pentru dânsul. *Cu rana abia închisă s'a dus din nou între soldații lui iubiți și în scurtă vreme a fost din nou rănit. Deastădată mai ușor, încât nici nu a părăsit trupa.* Imprejurările au adus însă pentru regimentul 85 zile de onoare, cum rar s'a dat ocaziune altor formațiuni de trupe. În ziua de 28 Februarie și cele următoare din Martie regimentul se afla la *Baligrod* cu destinația să ocupe „cu orice preț” o înălțime de 810 metri. Rușii fortificaseră această pozițiune cu toate mijloacele tehnice posibile, încât se puteau crede cu tot dreptul invincibili. Cu un avânt nemaipomenit s'a aruncat companie după companie asupra acestei po-

zițiuni. Sângele curgea șiroaie, numărul feciorilor scădea în mod îngrozitor. *Jertfele aduse pe altarul patriei au avut în sfârșit răsplata dorită.*

Ceeace a prestat în aceste lupte căpitanul Valeriu Moga se poate vedea mai bine din cuvintele colonelului său d. *Balling*, care într'o scrisoare adresată familiei se exprimă textual astfel: „...*Noi însă am pierdut un prieten și camarad de o rară nobleță sufletească, unul dintre cei mai rari, mai vrednici și mai viteji ofițeri ai regimentului. El a murit moarte de erou pe câmpul de onoare al Austriei și Ungariei. Ținuta lui vitejească în fața dușmanului pilda lui de rară vitejie personală, curajul și sângele rece cu care știe să însuflețească feciorii și tenacitatea cu care urmărea o țintă ce și-o alegea îi vor asigura pentru vecii vecilor stima și admirația atât a prietenilor cât și a dușmanului. În istoria regimentului numele lui Valeriu Moga va străluci totdeauna între cele dintâi. Numele lui e strâns legat de luptele victorioase ale regimentului avute în 28 Februarie și cele următoare, fiindcă în primul rând lui trebuie să-i mulțumescă regimentul pentru succesele strălucite ce le-a obținut atunci. Meritul acesta va afla cu siguranță și recunoștința preainaltă.*”

După aprecierea aceasta venită dela cel mai competent loc vom mai spune numai în puține cuvinte că *căpitanul V. Moga a căzut în 10 Martie strâpuns de patruzeci și șase de gloanțe de pușcă. După ce-și pierduse aproape toți feciorii din companie, fusese înconjurat de Ruși: Un ofițer rus încântat de ținuta lui vitejească îl provocă să se predea prizonier, dar Moga nu vru să știe nimic de asta. Cu ultimele gloanțe de revolver mai*

Vântului pribeag.

Și azi, ca ieri și 'n alte multe rânduri
Eu, singur, stau de veghe din de seară.
Stau răzimat de masă, dus pe gânduri
Și-ascult suspinul vântului de-afară.

Tovarăș vechiu și bun din pribegie,
Am plâns de-atâtea-ori noi împreună!
Ne-nțelegeam noi soarta-ne pustie
Dar ne împleteam din vise mari cunună...

Sfășietor se tângue la geamuri
Și glasul-i mă năfoară fără seamă:
Un cântec nou se-ngână printre ramuri
Și-o veche prietenie se destramă...

Mă cheamă iar să plângem împreună,
Dar nu-i solia văilor sihastru...
Și stropii lui nu-s lacrimi, ci minciună:
Nu sunt acuma lacrimile noastre.

P. Herlo.

Unei mame.

În fapt de seară a bătut la poartă moartea
și ți-a spus plângând:

—L-am dus.

Tu nu m-ai ai fecior, tu nu-l mai poți îmbrățișa,
tu nu-i mai poți șterge lacrimile și nu-i
mai poți vedea zîmbetul, mamă, tu ți-ai pierdut
feciorul. Un glonte fierbinte i-a trecut prin inimă
și l-a făcut alb și l-a făcut rece și sângele lui
s'a stins și în brațele lui s'a închis îmbrățișarea
— a murit.

Și ai aprins singurătății tale două lumânări,
ai îngenușiat în fața icoanei Maicei Preciste
— și ai șoptit încet noapții, ca șoapta-ți să se
urce la stele și să-l caute și să-l petreacă pe
drumul de aur al veșniciei: du-te, du-te, la
tronul lui Dumnezeu și cazi în fața Lui și spu-
ne-l să te ierte și roagă-l să-ți dea și ție odihna
bună, pe care n'ai aflat-o niciodată pe pământ...

Mamă, O, cât ai plâns și totuș n'ai bleste-
mat. Durerea ți s'a făcut o rugăciune, care nu
cobora în praful — durerea te-a făcut mare, ca
să ierți glonte, pe care l-a trimes cineva care
niciodată nu ți-a cunoscut feciorul, căruia
niciodată nu i-a greșit fiul tău. — O, glon-
tele, care l-a ucis și care te-a făcut văduvă și
care l-a făcut rece pe el, a fost glonte căzut
din soartă, o, soartă s'a micșorat în glonte și
a fost trimes fără de ură — mamă, mamă, fe-

ciorul tău l-a furat noaptea, cum lupul fură
din turma blândă un miel, feciorul tău a vește-
zit ca o floare sfântă din care vântul a supt mie-
rea — feciorul tău a murit strein în țară streină,
strein i-a fost pământul, strein ceriul și luna
și floarea, ce le-a văzut pentru ultima oară —
a murit...

A murit cum mor sute și mii — cu aceeaș
moarte liniștită după veșnica trudă. În neche-
zit de cai speriați, în urletul tunului, în mi-
rosul aburului de sânge proaspăt, în rum și
praf, în strigăte de revoltă, — s'a stins feciorul
tău și nici nu ști unde-i zace mormântul, nu
cunoști cărarea care duce la odihna lui, nu vei
vedea niciodată crucea sub care zace fiul tău,
nu vei vedea niciodată florile roșii ce vor răsări
din sângele lui tânăr... Este mort, dar nu e mor-
tul tău — este mortul tuturor și al tău și al
meu, și al celor ce nu au mort și al celor ce
trăesc. Este mort pentru fericirea și durerea
altora, pentru viitorul și zîmbetul altora, n'a
murit pentru sine, nici pentru tine, nu l-a dus
boală, nici uragan, nici bătrâneță, l-a dus un
glonte, în care s'a topit soartă și în inima lui
a încetat să bată ciocanul vieții pentru alții —
mamă, mamă, o, cât ai plâns și totuș n'ai ble-
stemat. Ai putea să blestemi ceriul, pentru că ți-a
chemat feciorul?... Dar vinovat este Hristos
pentru că oamenii nu se iubesc? N'a murit fe-
ciorul lui Dumnezeu cu aceeaș moarte, cu care

Numărul poporal pe 1 an 4. cor

Prețul unui exemplar 10 fileri.

Numărul poporal pe 1/2, 2 cooane

trimise câțiva Ruși pe cealaltă lume, apoi căzu la pământ străpuns de-o baionetă în inimă.

Sufletul lui ales n'a încăput în termometru obișnuit al datoriei și onoarei. El a spart epruveta și a trecut peste firul negru.

Nenumărați vor fi eroii cari își vor jertfi viața pentru patrie și rege. Căpitanul Valeriu Moga va fi așezat de istorie în rândul celor dintâi.

Situația în Italia.

Italia a făcut înțelegere cu tripla-înțelegere (?)

Arad, 18 Maiu.

Rămânând și pe mai departe la putere în întregime cabinetul Salandra, situația în Italia continuă să fie foarte serioasă și încordată. Demonstrațiunile revoluționare se țin lanț și deși elementele moderate protestează împotriva războiului, e incontestabil că intervențiunii fac tot posibilul pentru ca să decidă guvernul pentru cauza războiului.

D. Carol Benedek, corespondentul din Roma al ziarului „Világ” comunică ziarului său, că nu numai în orașele mai mari, ci în Italia întreagă au loc demonstrațiuni pentru războiu. În Milano și în alte părți se semnalează morți și răniți în urma ciocnirilor între cele două tabere; corespondentul numit e rănit și dânsul.

Acelaș corespondent spune, că opinia generală e că un acord s'a efeptuit între Italia și tripla-înțelegere. Înainte de demisiune cabinetul Salandra votase 100 milioane pentru scopul războiului; acum acelaș cabinet primind din nou conducerea afacerilor statului va primi de-a gata această sumă.

Până în momentul când scriem aceste rânduri o hotărâre definitivă în Italia nu s'a luat, aceasta urmând să se ia Joi, în 20 Maiu n., ziua convocării parlamentului.

Pentru azi primim următoarele știri:

Ziarul „Tribuna” din Roma anunță, că după o conferență comună care a ținut trei ore miniștrii triplei-înțelegeri d. Barrère (francez), d. Remmel-Rod (englez) și bar. de Giers (rus) au făcut o vizită primului-ministru d. Salandra. Miștrii au comunicat dlui Salandra instrucțiunile noi ce au primit dela guvernele lor.

a murit fiul tău: a murit pentru alții?... Nu totdeauna cei buni cad pentru cei răi, nu totdeauna soarele trebuie să se ascundă în nori când vine furtuna, nu marea curată se infierbântă dacă un fior al adâncului o cutremură?... Este vinovată ciocârliă, care cade cu aripile frânte în nori, dacă i se taie sborul de viscol?... Și este vinovată primăvara, pentrucă în loc de flori și cântec și bucurie, a adus morți, morți, numai morți — în loc de horă morminte, în loc de plaiuri bogate cimitiruri?... Mamă, o, ți-am văzut ochii, în cari tremurau lacrimi curate și niciodată n'o să uit lumina lor. Maria Magdalena avea numai ochi cum aveai tu, în privirea ta lumina durerea tuturor mamelor, și a celor ce au murit și a celor ce o să fie... În lacrimile tale era micșorată moștenirea sfântă a voastră a mamelor, cari nu aveți altă comoară, decât un fecior... O, știu, feciorul tău a fost altarul bucuriei tale, în fața căreia aduceai jertfa vieții tale sbuciumate — feciorul tău a fost briliantul, care strălucea în inelul văduviei tale negre. Feciorul tău a fost durerea ta dintâi și el este durerea ta din urmă — el te-a făcut, să simți când l-ai născut durerea cea dintâi și el te face, acumă când l-ai pierdut, că nu mai poți avea altă durere... O, mamă. Oricare cuvânt de mângâiere ar fi o săgeată dulce în inima ta. Oricine ar vrea să-ți potolească plânsul, ar face păcat. Poți isvorul opri să curgă, poți luna s'o acoperi

Lui „Berliner Tageblatt” i se anunță din Lugano: E de necrezut, că în ședința de Joi a camerei d. Giolitti va cuteza să ia atitudine împotriva dlui Salandra.

Intervențiunii prin amenințări au intimidat pe aderenții dlui Giolitti așa, încât aceștia probabil nu vor lua parte la ședința camerei.

În Monte Citorio o mare masă înconjură permanent clădirile consulatelor puterilor centrale. E teamă, că va fi insultată preoțimea care simpatizează cu noi.

Duminecă dimineața bar. Macchio, ministrul austro-ungar la Roma a avut o întrevvedere de trei sferturi de oră cu prințul Bülow, ministrul Germaniei. În acest timp împrejurimea vilei Malta era păzită de soldați.

Duminecă un meeting al intervențiunilor a avut loc în Piazza del Popolo în Roma. După meeting manifestații au acclamat pe d. Salandra și războiul, apoi s'au dus la palatul ministrului englez. Soția ministrului englez a aruncat flori asupra manifestațiilor. Alaltăieri, Duminecă, dimineața o mare mulțime s'a dus la Quirinal purtând drapele de ale țărilor triplei-înțelegeri și acclamând pe regele, pe dnii Salandra și Sonnino și războiul.

Regele a avut o lungă constătuire cu generalul Cadorna, șeful statului major al armatei. Apoi generalul Cadorna a făcut o vizită ministrului de război d. Zupelli.

Ieri s'a ținut un consiliu de miniștri cu participarea tuturor membrilor cabinetului Salandra. Consiliul a stabilit textul declarațiunilor pe cari guvernul le va face în ședința de Joi a camerei.

„Berliner Tagblatt” și celelalte ziare berlineze publică după ziarul italian „Stampa” concesiunile pe cari monarhia le-ar fi făcut Italiei.

Aceste concesiuni ar fi: Cedarea Trentinului, a ținutului Isonzo inclusive Gradiska. Triestul va fi declarat port comercial aescis; în acest oraș se va înființa universitatea italiană. Mai departe, Austro-Ungaria se declară în favorul Italiei desinteresată în Albania meridională și recunoaște ocuparea Valonei de către Italia. Chestia cedării Gorizei (Görz) și a câtorva insule dalmatine va fi supusă unei examinări amicale. Garanția pentru aceste concesiuni o ia Germania.

Agencia Wolff află dela corespondentul său special din Roma: Sâmbătă s'au organizat noi demonstrațiuni în Roma; în parte aceste demonstrațiuni au caracter revoluționar. Manifestanții au insultat Germania și au demonstrat contra dlui Giolitti pe care-l numiau vândut al Germaniei. S'au auzit furtunoase strigăte de „pereat” și la adresa prințului Bülow. Seara târziu din prilejul prelegerii pe care poetul D'Annunzio a ținut-o la „Teatro Constanzi” turburări foarte serioase au avut loc în împrejurimea teatrului. Manifestanții au spart felinarele

cu năframă, poți inima de mamă s'o vindeci, dacă i-ai stors din ea rădăcina iubirei?... Mamă, tu ești singură, tu ești părăsită, tu nu mai ai pe nimeni. Orele vor trece pustii, la poartă nu va mai bate niciodată feciorul tău — înzadar îi așterni pat și înzadar îl aștepți cu pâne caldă — el nu mai revine niciodată. Feciorul tău doarme tăcut în pământ străin — și străine ciocârlii îi cântă străină primăvară, dar sufletul lui râde în soare, înfloreste în trandafir, fuge în vânt — în toată lumea îl poți regăsi pe dânsul dacă îl cauți, tu nici nu l-ai pierdut, căci îl ai în tine, în freamătul brazilor îți vorbește, în ciocotirea apelor, în strălucirea stelelor, în azurul dimineții, în plânsul clopotelor — pe el îl auzi și pe el îl vezi în sfinții albaștri din biserică — și mamă, odată, vă veți întâlni pe drumul de aur, cum toți ne întâlnim, și el și tu și eu, și toți, pe cari astăzi ne răslătesc furtuni și sortii, gloanțe și puscării, biserici și tronuri, căci va veni o vreme, când se vor deschide porțile de rugină și durere și va intra întregul norod lumesc în noua lume, unde sufletele cântă în jurul unui copac mare, din care ne-am desprins noi, frunze vagabonde...

Mamă... Mamă dragă...

Emil Isac.

incât întreagă „Via Viminale” a rămas într'un întunec complex. Atitudinea amenințătoare a manifestațiilor a intimidat pe proprietarii de prăvălii, cărora li s'a cerut să-și închidă prăvăliile. Demonstrații au mai avut loc și în fața celorlalte teatre. Așa, manifestații postate în fața teatrului Teatro Quirilo au pretins sistarea reprezentației.

Din alte orașe, ca Milano, Florența și Neapol încă se semnalează demonstrațiuni violente. Cele mai violente demonstrațiuni au avut loc, se pare, la Milano.

Lui „Lokalanzeiger” i se telegrafiază din Chiasso: În Palermo demonstrațiunile au luat caracter foarte îngrijitor. Prăvăliile în mare parte sunt închise; proprietarii au lipit pe rolete bilete cu inscripția: „Inchisă pentru doliu național”.

Clădirile particulare au arborat drapele îndoliate.

Ziarul filogerman „Vita” în urma amenințărilor intervențiunilor și-a sistat apariția.

Secretarul legațiunei otomane a fost silit să părăsească localul cafenelei din cauza atitudinii provocatoare a publicului.

Alaltăieri poetul D'Annunzio a făcut o vizită dlui Salandra, apoi a plecat la Neapol, unde a fost invitat de către republicani.

Se anunță din Roma: Răspândindu-se șvoniul despre demisiunea cabinetului, ziaristiții italieni au aruncat în stradă din sala pressei dela posta principală pe un ziarist german, strigându-i „Jos Bülow!” „Jos Germania!” Imprejurimea vilei Malta a fost păzită de numeroase trupe de cavalerie pentru a împiedeca palatul prințului Bülow de o eventuală devastare. Manifestanții au reușit totuși să lovească cu pietri în automobilul prințului Bülow. Manifestanții au spart ferestrele și au distrus firmele prăvăliilor germane, între cari și la berăria Gambrius și la biroul liniei Hamburg-America.

Noaptea o mare ciocnire a avut loc între intervențiunii și neutrali în cafeneaua Aragno. Pe drumul ce duce spre Piazza Venezia, unde se află palatul consulatului austro-ungar pe lângă Vatican, o ciocnire a avut loc între studenți și poliție. Manifestanții n'au reușit să ajungă la palat.

Adunarea generală a „Societății geografice române”.

Discursul M. S. regelui Ferdinand.

Vineri a avut loc în amfiteatrul Fundațiunei Univ. Carol I adunarea generală a „Soc. regale române de geografie” sub prezidiul M. S. regelui Ferdinand asistat de A. S. R. principele moștenitor Carol. La orele 9 au sosit M. Sa regele și A. S. R. principele Carol însoțiți de aghiotanții regali și d. prefect al capitalei. După căldurosul salut al dlui S. Hepites, M. S. regele Ferdinand a rostit următorul discurs:

„Prezidând pentru întâia oară ca Presedinte societatea geografică, iau astăzi locul aceluia, care timp de aproape 40 ani i-a purtat un interes necurmat și a urmărit cu vie multumire suflătească, dezvoltarea acestei societăți al cărei întemeietor și sprijin puternic a fost.

Dacă nu i-a fost îngăduit să se bucure cu noi de jubileul de 40 al soc. române de geografie, totuși în cuvintele lui rostite în multe ocazii, spiritul lui a rămas printre noi ca călăuză cea mai sigură pentru propășirea societății și în viitor.

Simt astăzi o vie plăcere de a mă găsi în mijlocul dvoastră împreună cu moștenitorul tronului, căruia i-ați făcut o deosebită cinste primindu-L printre membrii onorifici. Cu adâncă bucurie constat, că ne găsim pe o cale sănătoasă de propășire. Lucrările publice în Buletinul anual în anii ce au trecut, au caracter din ce în ce mai serios și mai științific, contribuind astfel a ne cunoaște mai bine frumoasa noastră țară și bogățiile și resursele ei menite a mări din ce în ce mai mult dezvoltarea ei economică.

Rezultatele îmbucurătoare dobândite până acumă prin activitatea dv., sunt o cheazăsie sigură, că societatea geografică nu se va opri pe calea apucată, ci va merge înainte cu aceeaș râvnă, arătând că prin lucrările ei, are mijloace de-a trage folos din câmpul științific și econo-

mic încă ne...
Din partea...
cu acelaș în...
căreia apar...
și că o voi...
augustul me...
Mulțime...
cu cari m'at...
mai bune pe...
șire, declar...
D. Sabba...
„Raportulu...
Drumul so...
tras de șnuș...
tor și prim-p...
tate sunt des...
regele Ferdi...
al societății...
onoare. Adu...
presedintele...
Sabba Ștefan...
rile și cercet...
generale, făc...
D. genera...
țiunei milita...
Să ne îndrep...
tul nostru re...
țării noastre...
actualul nost...
noastre de l...
reușita ideal...
ne arată mai...
bește de ser...
sele realizate...
cartografice...
toate conferin...
cu privire la...
D. G. Ga...
dactice”. Vor...
ce se fac azi...
universitar, d...
și de importa...
ar fi nevoie...
D. T. Bur...
din Iași vorb...
Arabia”. Ar...
Ecațerina est...
fost aduși ac...
lonie se deoa...
toți au trecut...
tul și obicei...
Arabiei.

Comunica...
iectiuni lumir

Revolu

Agencia l...
ția în Lisabo...
șului de că...
acest semna...
zarmă. Garc...
cioasă guver...
podurile. În...
In împrejur...
tăiat sârmel...
culația tren...
Santaremi a...
aceiaș local...
voluționarii...
locuri.

Ziarul sp...
nimentele di...
mătate rev...
trei impușc...
orașul se au...
ieșit cavaler...
revoluționari...
cazarme și i...
la revoluție...
neau încă în...
fost transpo...
era: Jos cu...
au trecut de...
de războiu a

Președint...
tit de gardi...
Guvernul Ba...
vernului spa...
perea revolu...
bombardând

mic încă neogorit ce mai este înaintea noastră. Din partea mea, vă pot asigura, că voi urma cu același interes propășirea societății noastre căreia aparțin deja de un mare număr de ani și că o voi sprijini și proteja așa cum a făcut augustinul meu predecesor.

Mulumesc din suflet pentru cuvintele calde cu cari m'ați întâmpinat și formând urările cele mai bune pentru a tot mai înfloritoare propășire, declar sesiunea deschisă”.

D. Sabba Ștefănescu secretar general dă citire „Raportului general asupra lucrărilor societății”.

Drumul societății noastre — zice dsa — a fost tras de șnsus regretatul nostru rege Carol I fondator și prim-președinte. Progresele făcute de societate sunt destul de mari. Arată recunoștința către regele Ferdinand actualul președinte de onoare al societății și către principele Carol, membru de onoare. Aduce mulțumiri dlui St. Hepites, vice-președintele societății pentru munca depusă. D. Sabba Ștefănescu vorbește apoi de toate explorările și cercetările științifice în domeniul geografiei generale, făcută în cursul anului trecut.

D. general Panaitescu, vice-președintele secțiunii militare citește „Raportul secțiunii militare”. Să ne îndreptăm privirile către marele și regretatul nostru rege Carol I, care a ridicat prestigiul țării noastre. Să ne îndreptăm apoi privirile către actualul nostru rege Ferdinand, care umple inimile noastre de bucurie. Să-L privim cu speranța în reușita idealului nostru național. Războiul actual ne arată mai mult importanța hărții militare. Vorbește de serviciul geografic al armatei și progresele realizate precum și de lucrările geodezice și cartografice făcute în România. Termină arătând toate conferințele și lucrările ce s'au făcut la noi cu privire la tactică și geografia militară.

D. G. Gorciu citește „Raportul secțiunii didactice”. Vorbește de lecțiile practice de geografie ce se fac azi elevilor și de lucrările Colloqui-mului universitar, de conferințele dela Institutul S. E. E. și de importanța dicționarilor geografice zicând că ar fi nevoie și de un lexicon geografic.

D. T. Burada profesor la facultatea de drept din Iași vorbește despre: „O colonie de vlahi în Arabia”. Arată că în Arabia lângă mănăstirea Sf. Ecaterina este o colonie de vlahi (Români) cari au fost aduși aci de împăratul Justinian. Această colonie se deosebeste complet de tipul arab, deși toți au trecut la mahomedanism. Descrie apoi portul și obiceiurile acestor vlahi pierduți în nisipurile Arabiei.

Comunicarea a fost însoțită de interesante precețiuni luminoase.

Revoluția în Portugalia.

Amănunte.

Agencia Havas anunță din Madrid: Revoluția în Lisabona s'a pornit cu bombardarea orașului de către crucișătorul „Adamastor”. La acest semnal 200 de cetățeni au atacat o cazarmă. Garda republicană, care rămase credincioasă guvernului, a ocupat imediat străzile și podurile. În oraș au explodat mai multe bombe. În împrejurimea Lisabonei revoluționarii au tăiat sârmele de telegrafie și au împiedecat circulația trenurilor. Regimentul de artilerie din Santarém a atacat regimentul de infanterie din aceeași localitate. Perderile nu se cunosc. Revoluționarii au incendiat orașul în mai multe locuri.

Ziarul spaniol „El Mundo” scrie despre evenimentele din Lisabona: În zori la orele 3 și jumătate revoluționarii li s'a dat semnal cu trei împușcături de tunuri. Curând în întreg orașul se auziau împușcături. Pe la orele 4 a ieșit cavaleria și artileria, împușcând asupra revoluționarilor. Revoluționarii au pătruns în cazarmă și i-a îndemnat pe soldați să ia parte la revoluție. La ameză împușcăturile mai țineau încă în întreg orașul. Numeroși răniți au fost transportați în arsenal. Deviza mulțimei era: *Jos cu dictatura!* Toți soldații de marină au trecut de partea revoluționarilor și vasele de războiu au arborat pavilionul republican.

Președintele Ariaga a părăsit Belem și însoțit de gardiștii republicani a grăbit la Lisabona. Guvernul Badajoz în raportul său trimis guvernului spaniol spune că semnalul pentru începerea revoluției l'a dat crucișătorul Adamastor, bombardând Lisabona. Cazarma din Elcantara

a fost asediată de 200 cetățeni. Mulți au murit sau au fost răniți.

Garda republicană, care a rămas credincioasă guvernului a ocupat toate piețele și punctele strategice din oraș și a împrăștiat mulțimea. Mai multe bombe au explodat. Vasul „Vasco de Gama” a părăsit portul dela Lisabona cu o însărcinare secretă din partea guvernului. În împrejurimea Lisabonei a încetat comunicația telegrafică și a trenurilor.

Garnizoana din Elvas a rămas credincioasă guvernului și a trimis trupe în ajutor la Lisabona. În Porto și Alegre cetățenii au dat foc fabricii engleze de parafin. În Oporto au fost mai mulți răniți.

La revoluție au luat parte și vase de războiu. Președintele Ariaga e păzit de garda republicană. Se vestește că în fața Lisabonei vor sosi vase de războiu spaniole.

Aftudinea Spaniei.

Agencia Havas anunță din Madrid: În legătură cu evenimentele din Portugalia a avut loc un consiliu la rege, la care au luat parte primul ministru, ministrul de externe și ministrul de marină. Guvernul a declarat, că Spania nu va interveni, ci toată acțiunea ei se va reduce la apărarea vieții și a intereselor Spaniolilor din Portugalia.

Revoluția a fost înăbușită.

Agencia Reuter anunță că guvernului republican i-a reușit să înăbușe revoluția. Căpitanul Martinez Lima a primit comanda supremă peste trupele republicane.

Războiul.

Telegrame oficiale.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 17 Maiu. — Se comunică dela cartierul general: În raport cu îndârjitele lupte ce s'au dat în cele două săptămâni trecute, ziua de ieri a trecut fără de a se putea înregistra vre-un eveniment mai important. Înaintarea armatelor a progresat. Coloanele avansate în direcțiunea cursului superior al Dniștrului au ocupat și Drohobitșul. Din nou am capturat 5100 Ruși și 8 mitraliere.

Berlin, 17 Maiu. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe teatrul occidental: Spre nord dela Ypern spre vest dela canal am evacuat pozițiile avansate ce deținem lângă Steenstrate și Hetsas, iar slabele noastre forțe de aci le-am retras în pozițiile noastre principale de pe malul ostic al canalului, pentru ca să evităm pierderile ce ar fi urmat să le avem în urma puternicului foc al artileriei inamice.

Spre sud dela Neuve-Chapelle, Englezii mențin încă tranșeele prime pe cari le-au cucerit dela noi în luptele de alaltăieri. Aci luptele sunt încă în curs.

Spre nord dela Arras, lângă Ablain și Neuville am respins atacuri franceze cu pierderi grave pentru inamic. Lângă Ailly și Bois-de-Pretre s'au dat neînsemnate lupte de infanterie. Dirijabilele noastre au atacat cu eficacitate porturile Dower și Calais.

Pe teatrul oriental: La Dubissia, în regiunea Eirogola și Cekiski, precum și spre sud dela Niemen lângă Mariampol și Ludvinov am respins atacuri rusești. Intre prizonierii ruși ce am capturat lângă Sawle am găsit și recerțiți din contingentul 1916, cari aveau o instrucție numai de 4 săptămâni.

Pe teatrul sudoriental: Continuăm să înaintăm între Pilita și cursul superior al Vistulei, precum și pe frontul Sambor—Stryj—Stanislaw. Lângă Jaroslau și în mai multe puncte spre nord dela această localitate am reușit să trecem peste râul San. Luptele pentru Przemysl sunt în curs.

Consiliu de coroană în Niș.

București. — Din Niș se anunță că Sâmbătă a avut loc un consiliu de coroană, prezidat de moștenitorul Alexandru. Obiectul consiliului și hotărârea luată e ținută în secret. În publicitate s'a strecurat numai că consiliul s'a ținut în legătură cu vizita ambasadorului rus Giers și cu declarațiile acestuia făcute în numele ministrului de externe rus, Sassanow.

Noul transportări de trupe la Dardanele.

Atena. — Din Mytilene se anunță că pe insulele Tenedos și Lemnos se fac mai pregătiri pentru așezarea trupelor trimise pentru întărirea trupelor cari luptă împotriva Dardanelor. Intre Jmbros și Sed il Bahr se găesc afirmativ peste 300 de vapoare de transport.

Guvernul australian împotriva Germanilor.

Genf. — Din Melbourne se telegrafiază: Guvernul a oprit orice activitate tuturor societăților germane.

Voluntari greci la Dardanele.

Atena. — Trupele de voluntari greci au fost instruite pe insula Mudros, iar acum atașându-le trupelor franceze au fost trimise în front.

Pașici în Petrograd.

Amsterdam. — Primul ministru Serbiei Pașici a sosit la Petrograd.

Al doilea primar al Bucureștilor studiază măsurile de războiu luate de capitalele beligeranților.

București. — Ministrul de interne al României d. Morțun l-a însărcinat pe al doilea primar al Bucureștilor d. Halareanu să facă o călătorie la Viena, Berlin și Paris studiind măsurile cari s'au luat de aceste capitale în legătură cu războiul.

Bulgaria și Rusia.

Sofia. — Ambasadorul rus Savinski a făcut ieri o vizită primului ministru Radoslavoff, dela care a cerut lămuriri în mai multe chestii actuale. Ziarele bulgare nu cunosc amănunte concrete cu cari sunt în legătură aceasta vizită.

A doua campanie de iarnă.

Londra. — Corespondentul lui „Manchester Guardian” declară, că ministrul de războiu englez socotește deja cu o a doua campanie de iarnă. Din mersul războiului de pânăacum se poate concluda că el nu se va termina înainte de toamnă. Autoritățile militare au în vedere o a doua campanie de iarnă.

Ruși au evacuat Przemyslul.

Budapesta. — Luptele se dau în fața Przemyslului. Rușii n'au putut reconstrui fortificațiile aruncate în aer și în locul lor au săpat tranșee cimentate. În fața fortificațiilor ei au tăiat noi drumuri. Tunurile noastre bombardează tranșeele cimentate. Soldații noștri prizonieri din Przemysl fugiți de acolo, spun că în cursul ofensivei din Carpați au fost transportați prin oraș peste 200 mii răniți. În 5 Martie Rușii au început să ducă muniția din cetate și să evacueze spitalele, plecând totodată și cea mai mare parte din garnizoana cetății și ducând cu ea ca ostatici și mai mulți cetățeni din oraș.

Declarațiunile dlui Pașici despre relațiunile sârbo-italiene.

București. — În timpul din urmă s'a răspândit vestea, că raporturile între Sârbia și Italia s'ar fi încordat din cauza pretenziunilor italiene asupra Adriaticii. Interviewat asupra acestei chestiuni de directorul ziarului „Journal des Balkans”, prim-ministrul Pașici, după ce a desmîșit șvonurile despre demisiunea sa, a declarat următoarele:

— *Eu nu cred că Italia vrea rău Serbiei. Până acum Italia a fost mai totdeauna de partea noastră, ori de câte ori cineva a încercat să ne atingă independența. Nu văd de ce ar fi altfel în viitor.*

Interesele Italiei și Serbiei în Adriatica, ca și acelea privitoare la îndrumarea generală a politicii viitoare sunt aceleași. Serbia n'a făcut altceva decât să-și păstreze cu scumpătate neatrănarea politică și economică și să-și urmărească idealul național de libertate și unire cu conaționalii săi. Precum vedeți, aci nu-i nimic care să fie îndreptat contra Italiei, care a reunit sub același sceptru tot poporul italian.

Principiul naționalităților trebuie să rămână ideea esențială și baza nestrămutată a politicii noastre, — atât pe cât e posibil, — căci materialicește este adesea imposibil să i se dea o apli-

care strictă; trebuie să te inspire din acest principiu în mod sincer și leal.

E vorba, într'adevăr, să se stabilească în viitor o stare de lucruri, în niște condițiuni cari să facă pacea posibilă și s'o garanteze, nema îndreptățind revendicări naționale”.

Înțelegerea chino-japoneză.

Haga. — „Vaaderland” comunică punctele principale ale înțelegerii chino-japoneze:

În baza acestei înțelegeri pentru împrumuturile provinciale și cari se vor face pe căile ferate din provincia Shantung, Mandjuria de sud și Mongolia, se vor folosi în primul rând capitale japoneze și în chestia acestor împrumuturi trebuie să se ceară totdeauna prealabil părerea Japoniei.

Se proclamă pentru toți Japonezii din China egala îndreptățire cu Chinezii.

China renunță la toate drepturile constituționale și de vindere în ținuturile litorale.

Kiaociau va fi declarat port comercial deschis. Japoniei i se recunoaște dreptul să ocupe un port comercial.

Privitor la edificiile publice germane va avea să se încheie înțelegere între Japonia și China mai târziu.

China renunță la dreptul de a acorda statelor străine permisiune pentru zidirea de fabrici pentru vapoare și înființarea de stațiuni de cărbuni militare.

Tarigradul.

„Cetatea visurilor” printre veacuri.

Sub domnia de slavă a lui Adrian (117—138 d. Hr.), domnie atât de binefăcătoare pentru toate țările elenice — ne spune Lambrinidi de unde am cules unele amănunte istorice — Bizanțul a fost cetate neatârnată, adică *civitas libera*. Avea drept să primească taxa pentru trecerea Bosforului și aceea a pescuitului. Avea asezăminte de învățătură renumite cari puteau să stea alături cu cele din Atena.

În vremea luptelor cari au urmat după moartea lui Comod pentru scaunul împărăției romane (196), Bizanțul precum și unele cetăți din apropierea sa au dat ajutor lui Pescenius Nigra, care a putut, mulțumită căpeteniei cetății anume Priscus, să fie piept multă vreme împotriva ostilor puternice ale împăratului Septim Sever. Cu toată această împotrivire, cetatea a trebuit să se predea lui Sever, care-i dădă zidurile.

Caracala, fiul și urmașul lui Septim Sever, a împodobit Bizanțul cu multe clădiri măndre, dar nu i-a ridicat zidurile. În curând, însă, s'a simțit nevoia ca zidurile cetății să fie rezidite. Goșii, în 259, trec Dunărea se revarsă în peninsula balcanică și ajung până în Pelopones.

În 262 împăratul Calienus, profitând de o răscoală a ostilor neorânduite cari tabărașera în Bizanț, pune mâna pe cetate și înăbușește răscoala.

Mai târziu, în 313, cesarul Maximin, ocărmitorul țării răsăritene ale împărăției romane porni din Nicomedia, și, după o scurtă impresurare, luă Bizanțul. Dar, biruit de către Licinius, în apropierea Andriano-polei, a trebuit să lase cetatea în mâinile biruitorului. Bizanțul ajuns scaunul unui proconsul al răsăritului era pus în rândul cetăților de căpetenie ale împărăției romane. Așinti privirea lui Constantin cel Mare, atunci când acesta după ce bătu pe Maxentiu, s'a întors spre Licinius care, în fuga sa, s'a adăpostit în Bizanț, Licinius biruit aci, trecu Bosforul în Hrisopolis și de aci în Nicomedia.

Constantin după ce birui pe toți protivnicii săi făcându-se stăpân pe întreaga împărăție romană a crezut de cuviință să părăsească Roma și să-și aleagă un nou scaun împărătesc pe un loc mai adăpostit pentru Răsărit. Din cetățile Tesalonie, Sardica, Troada, Calcedonica și Bizanțiu, alesese pe cea din urmă așezată pe locul unde Asia și Europa se întâlnesc.

Importanța acestei cetăți privilegiate de fire, pe care istoricul grec Polib, o numea cetatea cea mai desăvârșită să asigure liniștea și îmbelșugarea printre toate cetățile din lume, a fost recunoscută de către Constantin care n'a stat pe gânduri să o facă scaunul împărăției sale. În Noemvrie 328 cu un alaiu impunător s'a pus temelile noului cetăți și a zidurilor sale cari, desăvârșite mai târziu, pe la sfârșitul veacului al 5-lea, de împăratul Anastasie, au ținut piept, o mie de ani, poarelor vrăjmașe.

Noua cetate împodobită cu clădiri minunate luă numele întemeietorului ei pe lângă acela al Romei-Nouii. Inaugurarea cetății s'a făcut cu mari serbări la 11 Maiu 330.

În a. 606 după Hr., Hosroe cel tânăr, voind să răsbune moartea binefăcătorului și prietenului său Mavricie împăratul Tarigradului, porni împotriva urmașului acestuia Foca. Ajuns în Calcedonia a trebuit să pleze înapoi neputând să lovească cetatea. Mai târziu, în lipsa împăratului Iraclie, la a. 616 impresură Tarigradul. Și de data aceasta a trebuit să părăsească cetatea căci Iraclie era cât p'aci să-i taie retragerea.

În vreme ce Iraclie se lupta în Asia cu Hosroe, acesta trimise vorbă marelui han turcesc al Avarilor dela Dunăre să lovească Tarigradul. În lipsa împăratului cetatea a fost apărată de patriarhul Scytele și de marele magistrat Vocos.

Avarii, după mai multe ciocniri sângeroase împotriva Tarigradului au trebuit să se retragă în noaptea de 7—8 August 626.

Cântecul de slavă și de mulțumire către apăratorea cetății, Prea Sfânta Fecioara, căpetenia cea mare *I per malis stratigo tis poleos*, ne aduce aminte de această biruință.

În vreme ce Tarigradul se lupta cu Avarii, Iraclie urma lupta cu Hosroe, care trecuse Eufratele, cucerise Ierusalimul, arsese biserica Reînvierii și luase captiv pe patriarhul Zaharia.

Fiul lui Hosroe, Ctesifont, încheie pacea cu Iraclie și înapoi toate lucrurile luate de părintele său din Ierusalim printre cari se afla, așa se zice, și crucea pe care a fost răstignit Iisus Hristos.

După această strălucită biruință Iraclie s'a întors în Tarigrad cu mare alaiu împreună cu patriarhul Zaharia și cu sfânta cruce. Poporul l'a primit cu strigăte de bucurie și a cântat cântarea alcătuită atunci: „Mântuiește Doamne poporul tău și binecuvintează moștenirea ta, dă biruință împotriva necredincioșilor și apăra cetatea cu crucea ta”.

D. Caselli.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 18 Maiu 1915.

PENTRU NUMĂRUL DE RUSALII

pe seama rânților români am primit suma de 18.20 cor. colectată de d. Mărioara Halalal din Săsciori dela următorii:

Dna Rafila Moga	1.—
„ Ana Bărsan	1.—
„ Lucreția Halalal	2.—
„ Margareta Morar	1.—
„ Elisaveta Morar	1.—
„ Elisaveta Dura	1.—
„ Maria Greavu	1.—
„ Maria P. Nartea	2.—
„ Eleonora Pop	—60
Dnul Aron Moga	1.—
„ Zaharie Moga	1.—
„ Teodor Muntean	1.—
„ Virgil Pop	1.—
„ Vasile Pop	1.—
„ Gavril Kalol	—60
Dșoara Aurica Răchitan	1.—
N. N.	1.—

Total Cor. 18.20

Mulțumirile noastre!

Cincizeci ani de preoție. Veteranul protopresb. al tractului Hunedoara, veneratul domn Avram P. Păcurariu, cu prilejul împlinirii aniversarului al 50-lea de preoție, dăruiește 20 cor. la fondul Andreiu baron de Șaguna pentru ajutorarea cu preferință a văduvelor și orfanilor ostașilor noștri căzuți pe câmpul de onoare. Pentru prinos, dorind încă mulți ani de păstorie iubitantului, exprimă sincere mulțumite, în numele Reuniunii meseriașilor sibieni: Victor Tordășianu, prezident.

Inundațiile Dunării. Din București se anunță: Inundațiile Dunării au avut anul acesta un efect cu mult mai dezastruos ca în trecut. Toate satele din lungul Dunării au avut mult de suferit de pe urma revărsărilor apelor, iar delta acestui fluviu a prezentat un tablou și mai sinistru ca în 1897. Sate întregi au fost acoperite de apă, iar locuitorii abia și-au putut salva viața. În Delta au suferit mai ales nouile sate, pe cari s'au făcut improprietării de veterani din 1877. Mulți din aceștia au rămas cu totul la voia soartei, căci apa le-a distrus gospodăriile.

Față de starea lor, ministerul de domenii a instituit o comisiune compusă din dnii Eugeniu Zamfirol, directorul Dobrogei, și inspectorul domeniilor N. Rosetti-Bălănescu, care să studieze modalitatea spre a se veni în ajutorul vetera-

nilor sinistrați Comisiunea se va ocupa în special cu alegerea unor noi terenuri din domeniul statului, care să nu fie expuse inundațiilor și pe care să se statornicească nouile gospodării.

Ultima oră.

București. — Mercuri seara a avut loc acasă la d. V. G. Mortun ministru de interne, un consiliu prezidat de d. Ion I. C. Brătianu, șeful guvernului. D. Brătianu a arătat stadiul tratativelor diplomatice cari se urmează la Roma, notând că o hotărâre a Italiei nu poate fi un semnal în orice caz pentru toți neutrii, decât dacă și aceștia ar obține asigurări nete și formale. Președintele consiliului a relevat totuși importanța rezultatului acelor tratative. Au fost luate apoi unele hotărâri în privința exportului diferitelor produse, precum și în ce privește aprovizionarea țării cu diferite mărfuri din Orient. D. ministru de industrie a făcut cunoscut dezideratele petrolistilor și pe acelea ale morarilor. Au fost rezolvate apoi diferite chestiuni referitoare la transportul depozitelor de cereale din apropierea fruntării și alte lucrări curente. Consiliul s'a terminat la ora 7.

IN PRAGUL HOTĂRĂRII!

Viena. — Cercurile diplomatice de aici comentează în modul următor situația italiană:

În prezent nu se poate încă stabili hotărât felul cum se vor cristaliza evenimentele în Italia. E întrebare dacă se va ține oare sau se va amâna ședința Camerei convocată pentru 20 Maiu n. și dacă oare guvernul va cere oare hotărârea Camerei, ori aceasta va fi pusă în fața unui fapt împlinit.

E foarte grea o apreciere a situației, deoarece se pare că însăși opinia publică italiană nu are o idee clară despre cele ce vor urma să se întâmple. Atâta e sigur, că demonstrațiile colosale pentru cauza războiului n'au rămas fără efect; acestea au influențat în mod terorizant și pe unii din neutrii. E fapt apoi și aceea, că guvernul Salandra este un minister care se bucură de cea mai largă încredere a partidului intervenționistilor.

În consecință acest guvern probabil va duce țara în războiu, dar totodată tocmai acesta poate să fie cel mai potrivit guvern, care, dacă ar vrea, ar putea să aducă pace.

Hotărârea în tot cazul se va lua în zilele cele mai apropiate.

RĂZBOIUL NU POATE FI EVITAT.

Roma. „Stampa” scrie: Deschiderea camerei va fi amânată pentru scurtă vreme. Guvernul va pune camera în fața unui fapt împlinit. Apoi despre hotărârea ce se va lua acelaș ziar scrie:

— În actualele împrejurări este imposibil ca guvernul să poată păstra neutralitatea. Evitarea războiului este aproape exclusă. E fapt că partidul păcii are majoritate în cameră, dar publicul terorizează.

Ziarele berlineze primesc cu mult scepticism știrile favorabile din Italia și declară că nu sunt motive de optimism.

GERMANIA VA ANEXA BELGIA.

Bruxelles. — După știri sosite din Olanda ziarele olandeze scriu, că Germania a lansat în Antwerpen și în Brügge afișe prin care anunță populația că probabil în luna Maiu va proclama anexiunea Belgiei.

COMANDANTUL FLOTEI ITALIENE ÎN ROMA.

Roma. — Prințul de Abruzzo, comandantul flotei italiene a sosit la Neapol, de unde întovărit de prințul de Aosta, comandantul suprem al „Crucei Roșii” a plecat la Roma, pentru a lua parte la consiliul care se va ține la Quirinal în ziua de 19 Maiu n.

PARLAMENTUL ITALIAN ISI VA SPUNE CUVÂNTUL!

Milano. — În consiliul ținut ieri guvernul a hotărât convocarea Camerei pe ziua de 20 Maiu n. când apoi va prezenta spre dezbateră mai multe proiecte. Senatul se va întruni în 22 Maiu n.

Redactor responsabil: Constantin Savu

Tiparul tipografiei „Concordia” societate pe acți în Arad. — Editor responsabil: LAURENTIU LUCA.